
CZY POLSKA WPADNIE W PUŁAPKĘ DŁUGU?

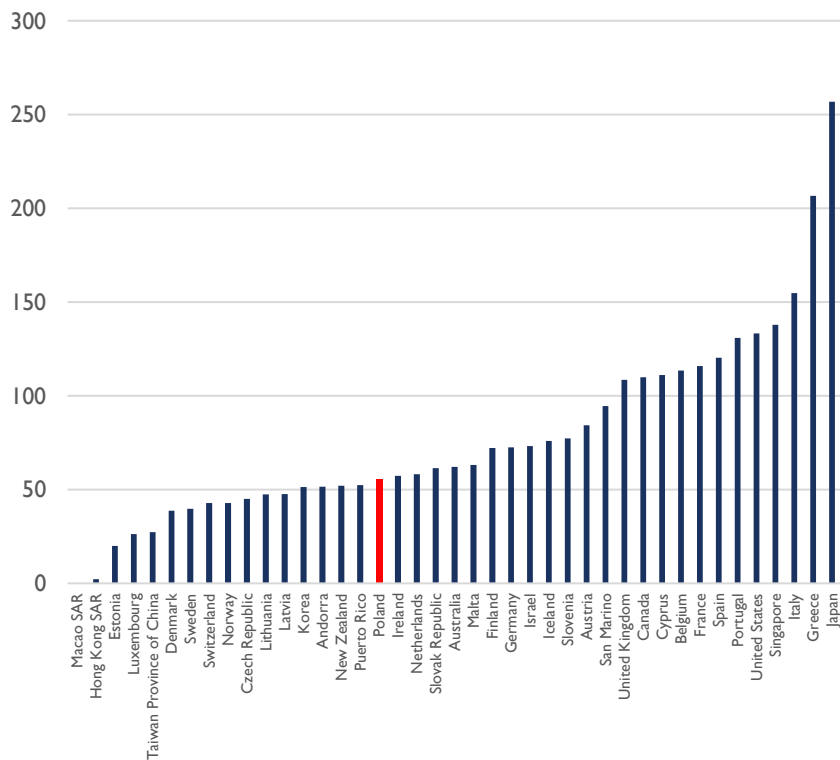
I 72 seminarium mBank-CASE

Andrzej Rzońca

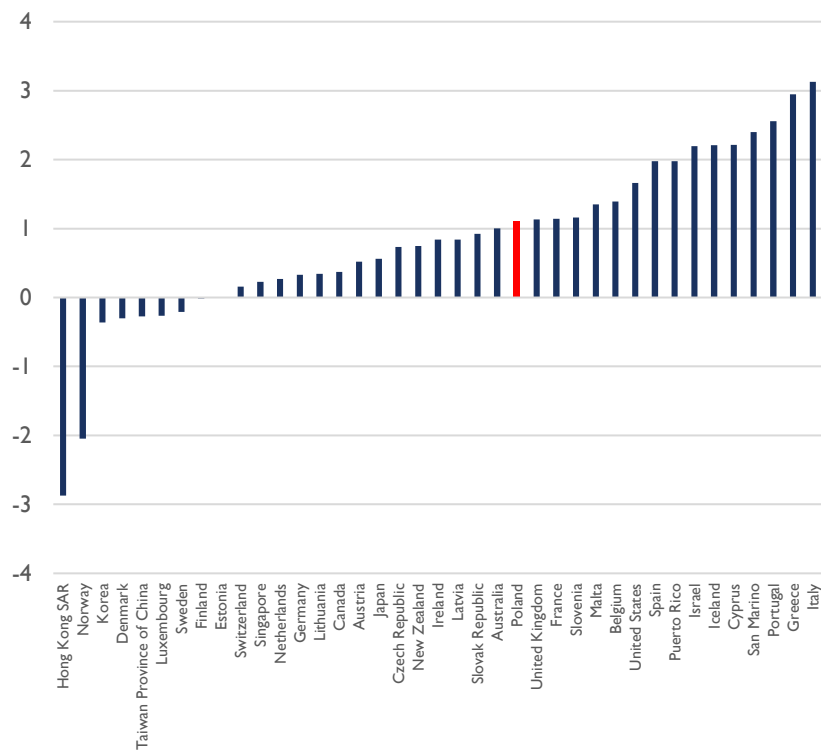
Warszawa, 24 lutego 2022 r.

DŁUG PUBLICZNY W POLSCE JEST BARDZO DALEKI OD POZIOMÓW, PRZY KTÓRYM KRAJE WYSOKO ROZWINIĘTE MOGĄ MIEĆ PROBLEMY Z JEGO OBSŁUGĄ

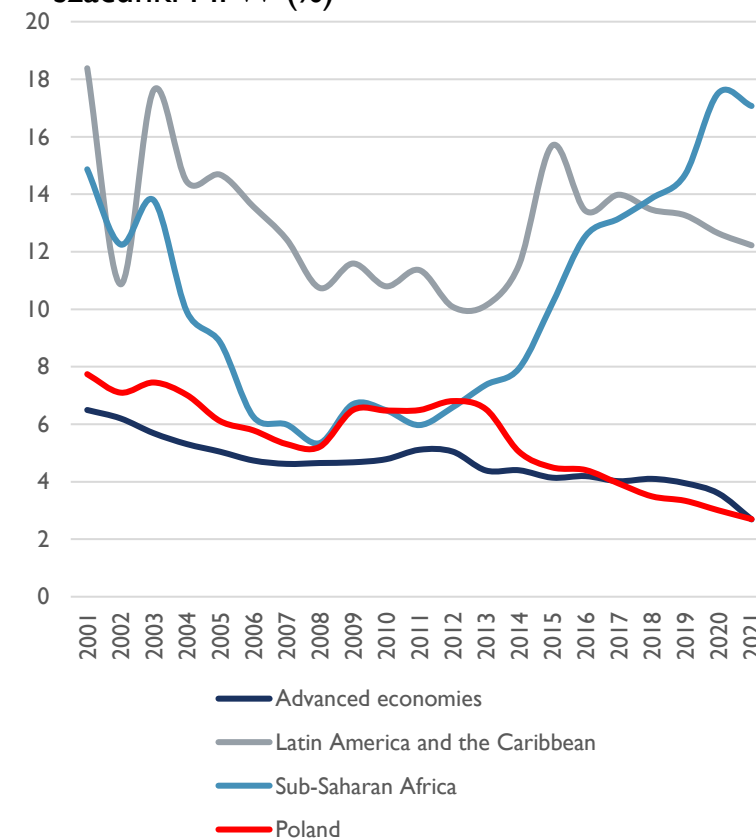
Dług publiczny w 2021, szacunki MFW (w % PKB)

Koszty odsetkowe (netto) w 2021, szacunki MFW w (% PKB)

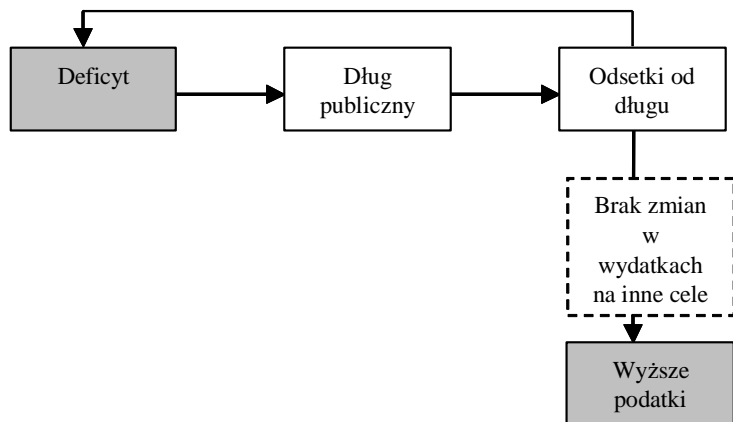

Koszty odsetkowe (netto) w relacji do dochodów publicznych w latach 2001-2021, szacunki MFW (%)

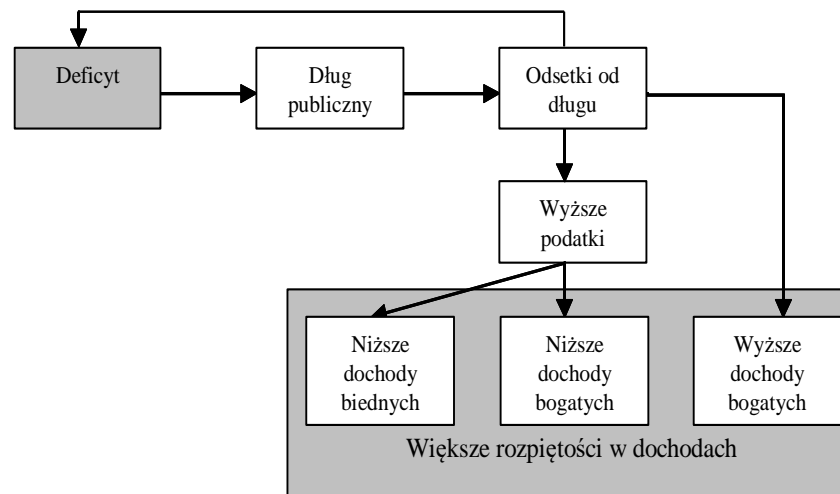

ALE ŹRÓDŁO DŁUGU PUBLICZNEGO, CZYLI DEFICYT SZKODZI WZROSTOWI GOSPODARKI I DOBROBYTOWI SPOŁECZNEMU DOPÓTY, DOPÓKI WYSTĘPUJE (I)

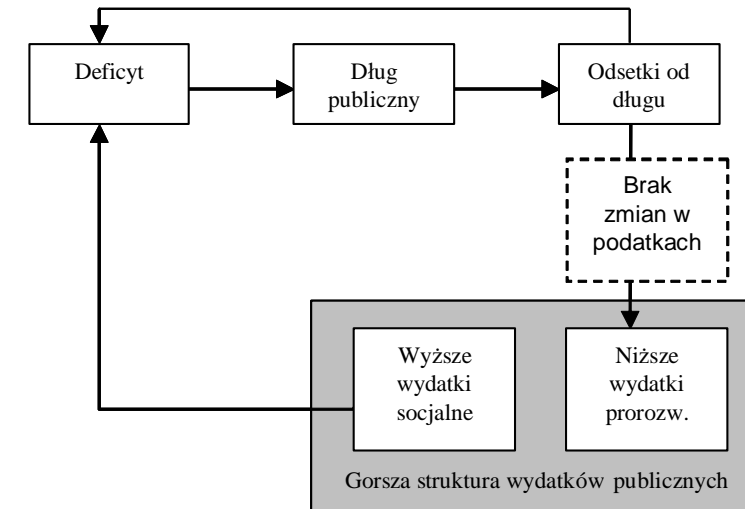
Deficyt a podatki w przyszłości

Deficyt a nierówności dochodowe

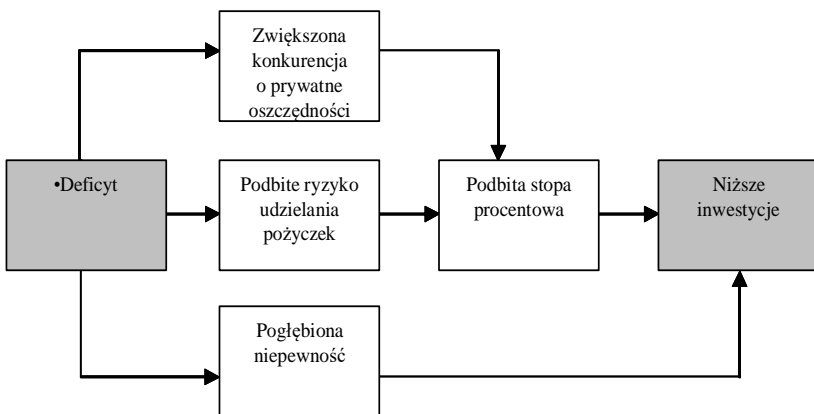

Deficyt a struktura wydatków publicznych

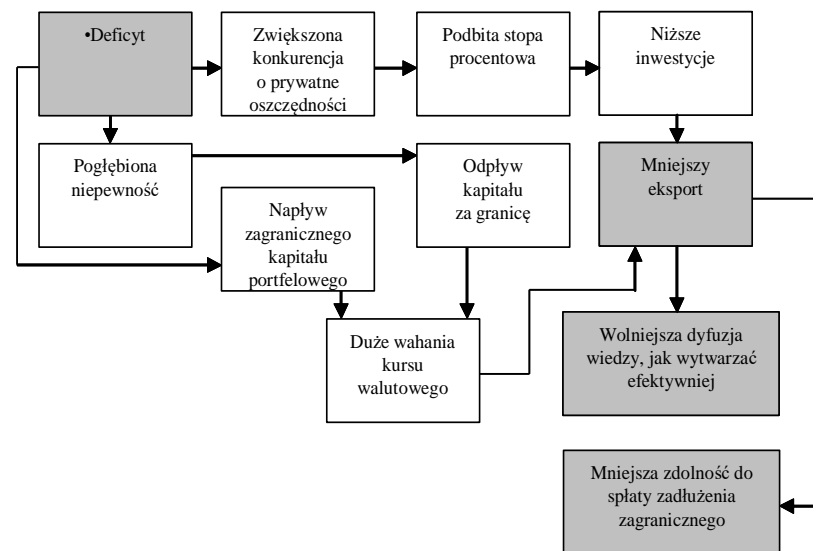

ALE ŹRÓDŁO DŁUGU PUBLICZNEGO, CZYLI DEFICYT SZKODZI WZROSTOWI GOSPODARKI I DOBROBYTOWI SPOŁECZNEMU DOPÓTY, DOPÓKI WYSTĘPUJE (II)

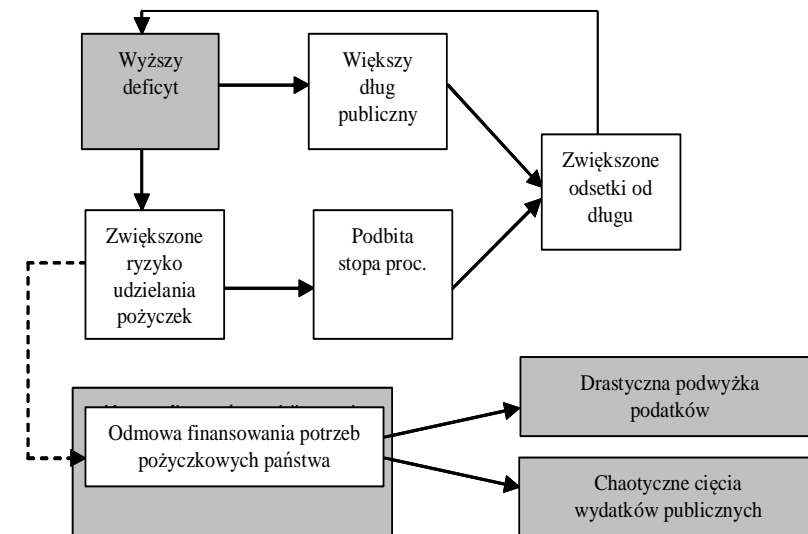
Deficyt a inwestycje

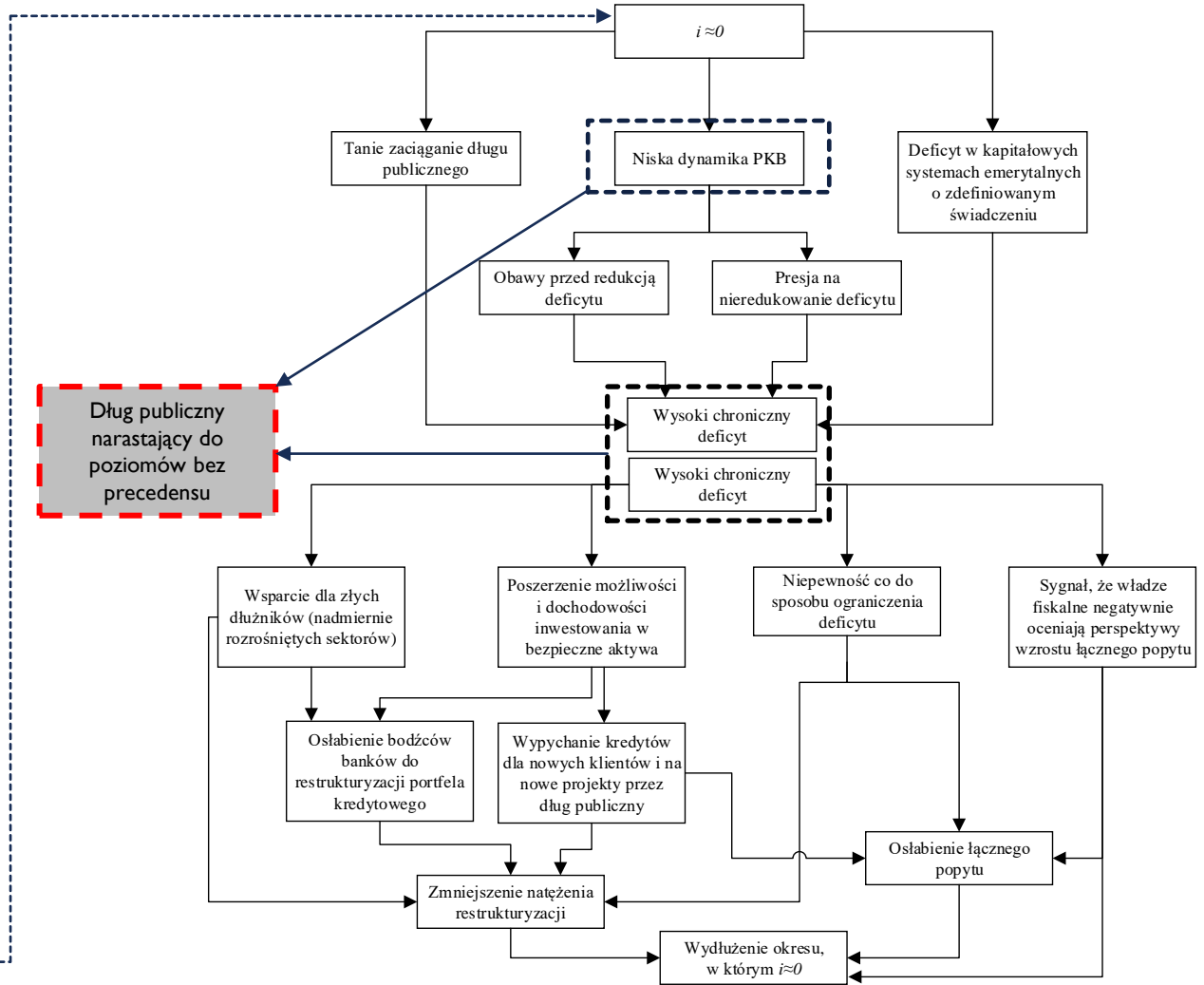
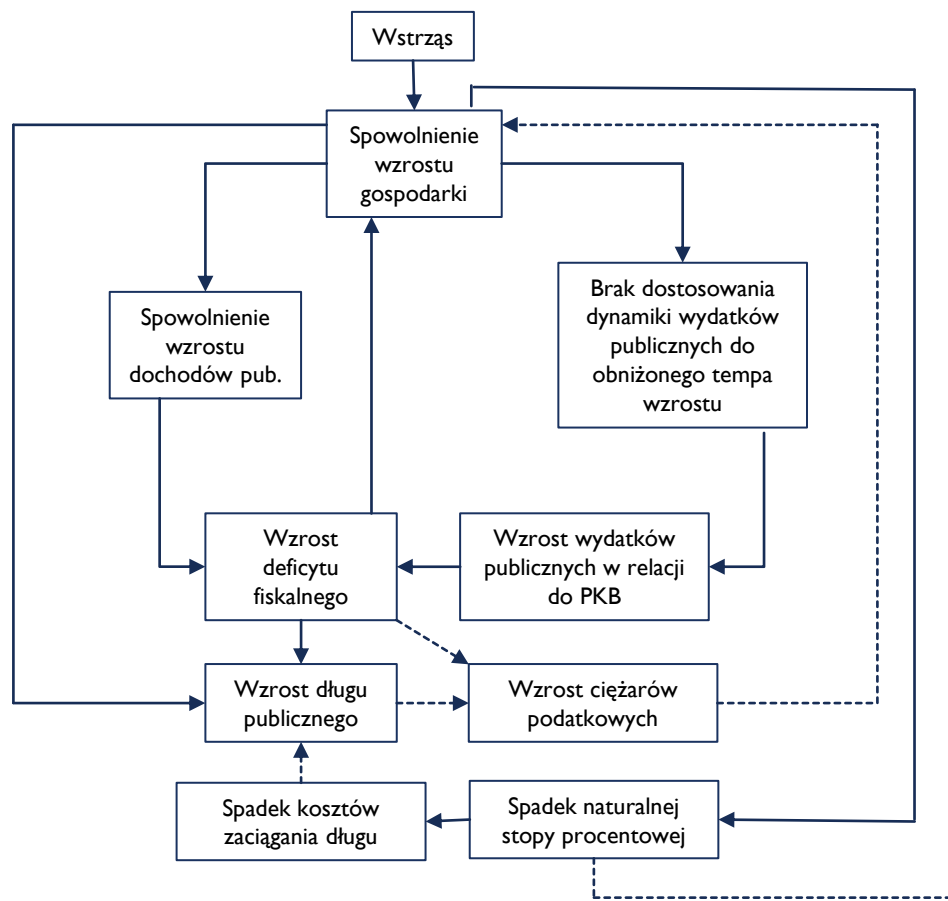
Deficyt a powiązania z otoczeniem

Deficyt a kryzys

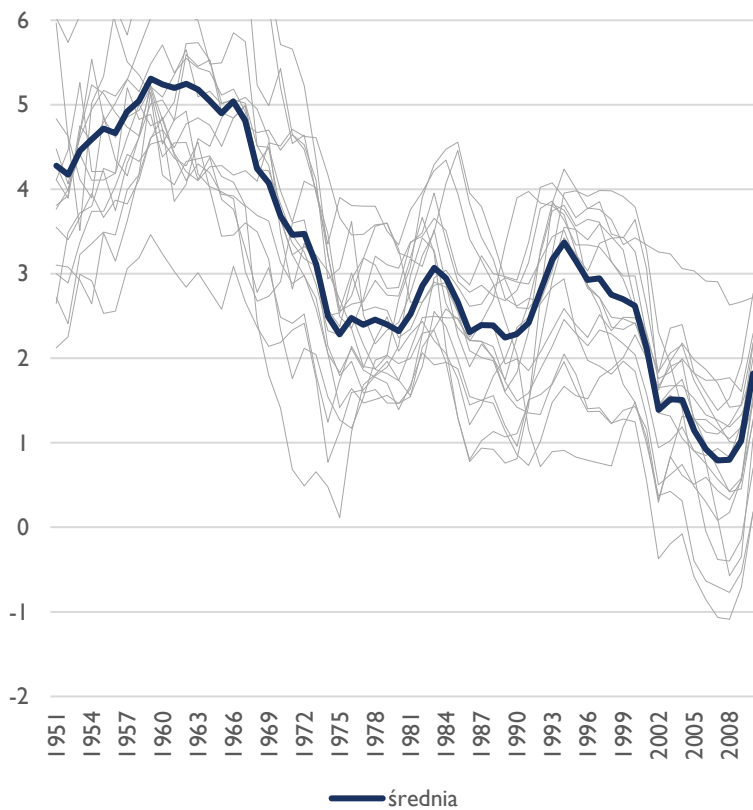

NIE POWINNO SIĘ LEKCEWAŻYĆ RYZYKA WPADNIĘCIA W PUŁAPKĘ DŁUGU

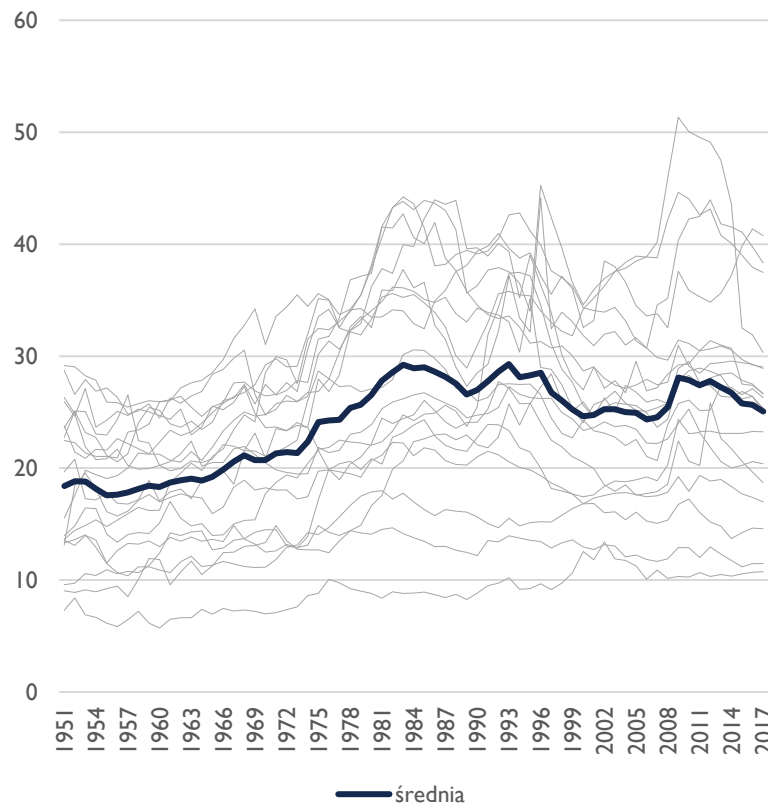

NEGATYWNE SKUTKI OPÓŹNIONEGO DOSTOSOWANIA WYDATKÓW PUBLICZNYCH DO SPOWOLNIONEGO WZROSTU ODCZUŁO WIELE KRAJÓW WYSOKO ROZWINIĘTYCH

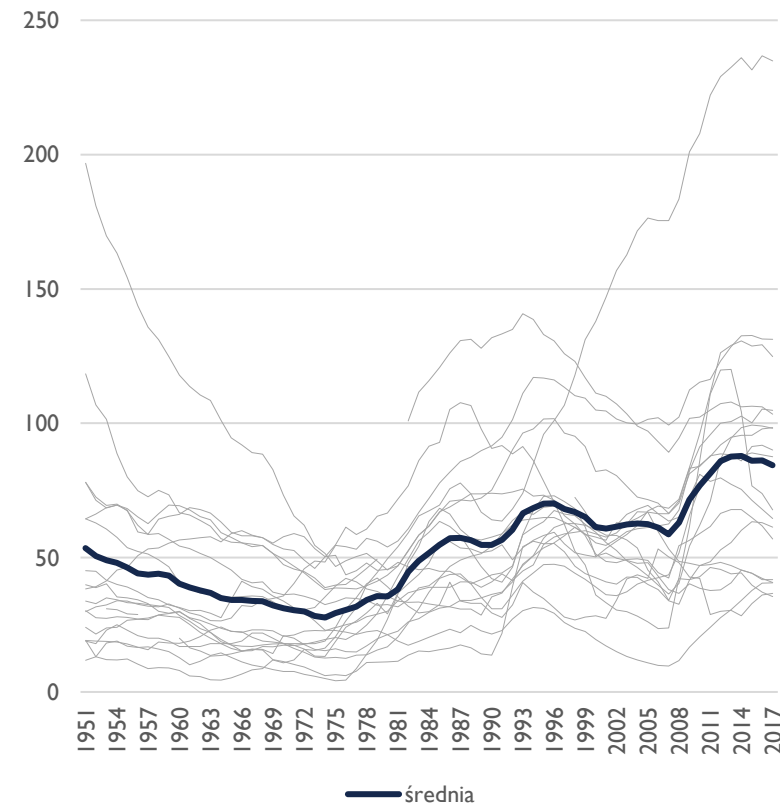
Dynamika PKB
(8-letnia średnia krocząca w %)

Wydatki budżetu (w % PKB)

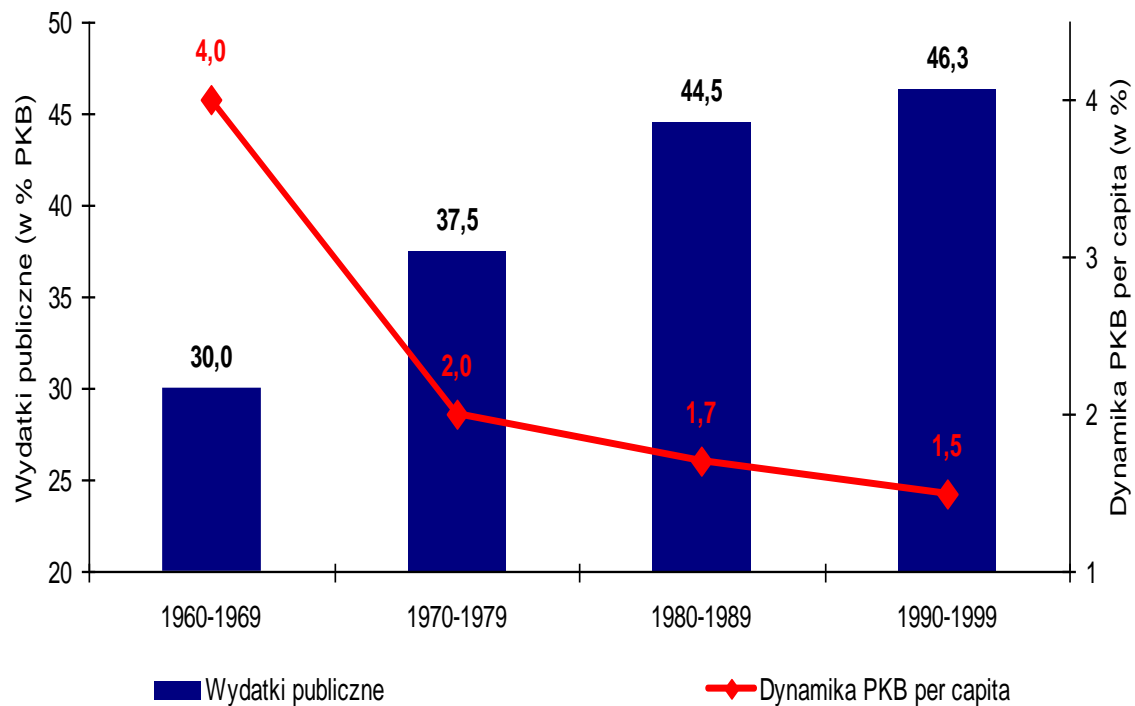

Dług publiczny (w % PKB)

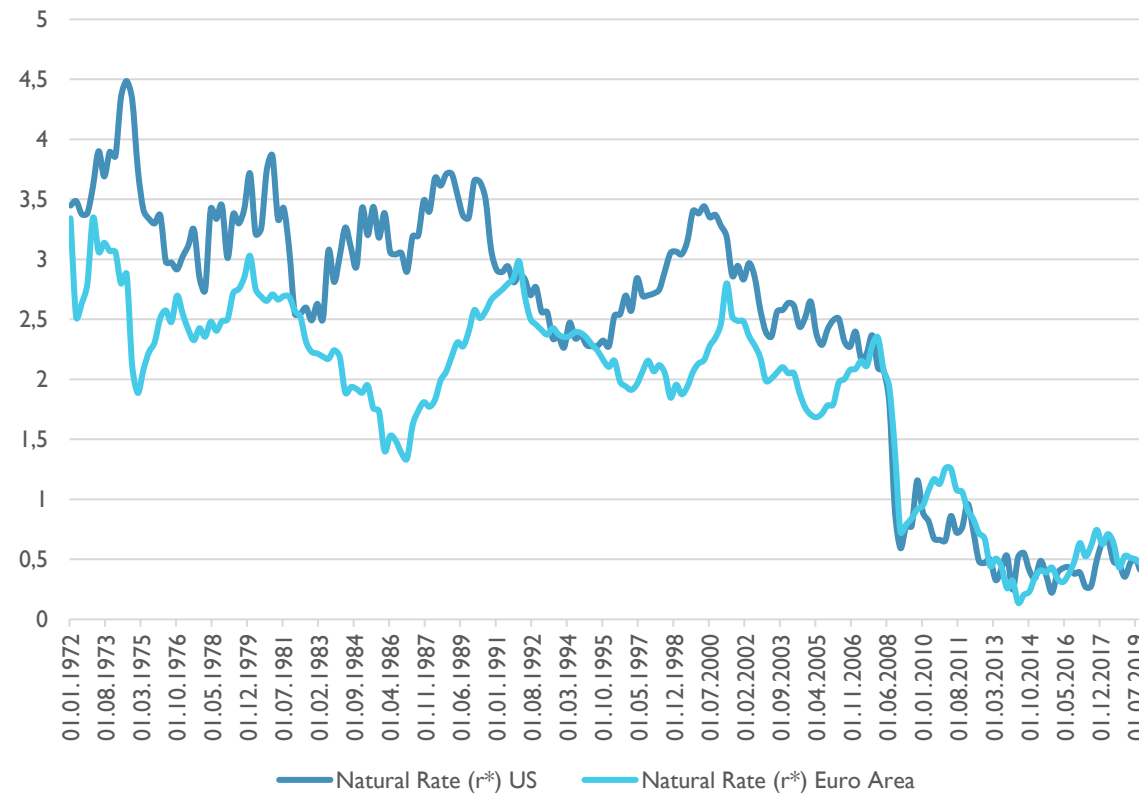
NEGATYWNE SKUTKI OPÓŹNIONEGO DOSTOSOWANIA WYDATKÓW PUBLICZNYCH DO SPOWOLNIONEGO WZROSTU ODCZUŁO WIELE KRAJÓW WYSOKO ROZWINIĘTYCH (II)

Wydatki publiczne i dynamika PKB na mieszkańca w krajach OECD (w % PKB/ %)

Źródło: B. Heitger (2001)

Szacunki naturalnej stopy procentowej w USA i strefie euro w latach 1971-2020 (w %)

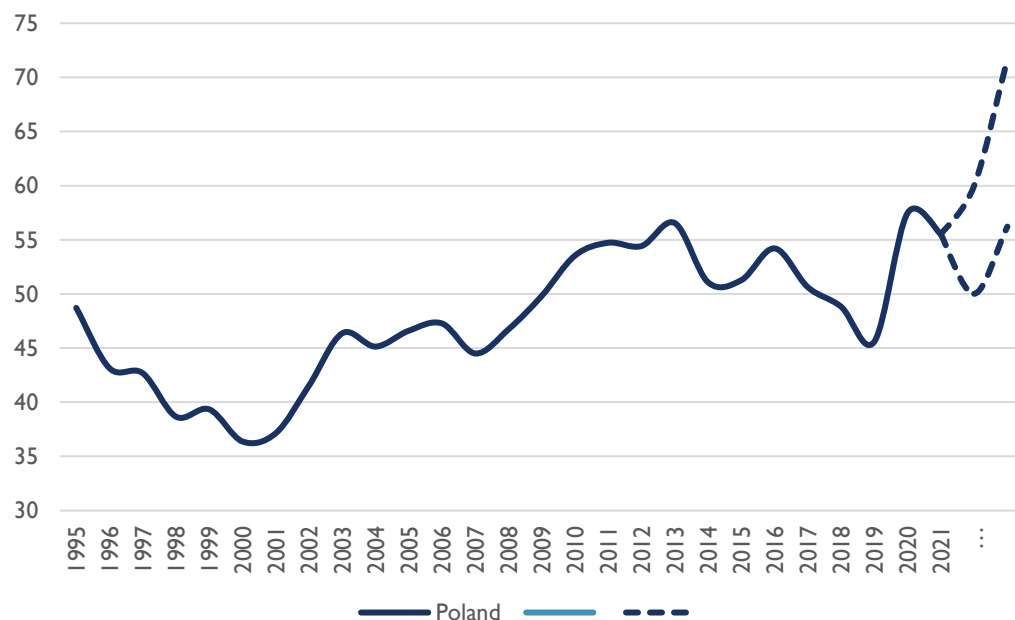
Źródło: <https://www.newyorkfed.org/research/policy/rstar>

ŁATWOŚĆ WPADNIĘCIA W PUŁAPKĘ DŁUGU WYNIKA Z TEGO, ŻE PRZY SPOWOLNIENIU WZROSTU NAWET NIEZWIĘKSZONY DEFICYT STABILIZUJE DŁUG NA WYŻSZYM POZIOMIE ...

Stały deficyt w relacji do PKB stabilizuje dług publiczny w relacji do PKB na poziomie:

$$\text{dług publiczny/PKB} = (\text{deficyt/PKB}) / \text{nominalna dynamika PKB}$$

Dług publiczny w Polsce (w % PKB)

Źródło: IMF WEO

Dług publiczny w długookresowej równowadze przy różnej skali spowolnienia wzrostu gospodarki i braku zmian w deficycie fiskalnym

Skala trwałego spowolnienia (w pkt proc.)	Dług publiczny w długookresowej równowadze (w % PKB)	
	Scenariusz A	Scenariusz B
0	56	72
-0,25	59	75
-0,5	61	79
-0,75	64	83
-1	67	88
-1,25	71	94
-1,5	75	100
-1,75	79	107
-2	84	115
-2,25	90	124
-2,5	96	135

Scenariusz A: deficyt i wyjściowa dynamika PKB na poziomie średniej z lat 2007-2019

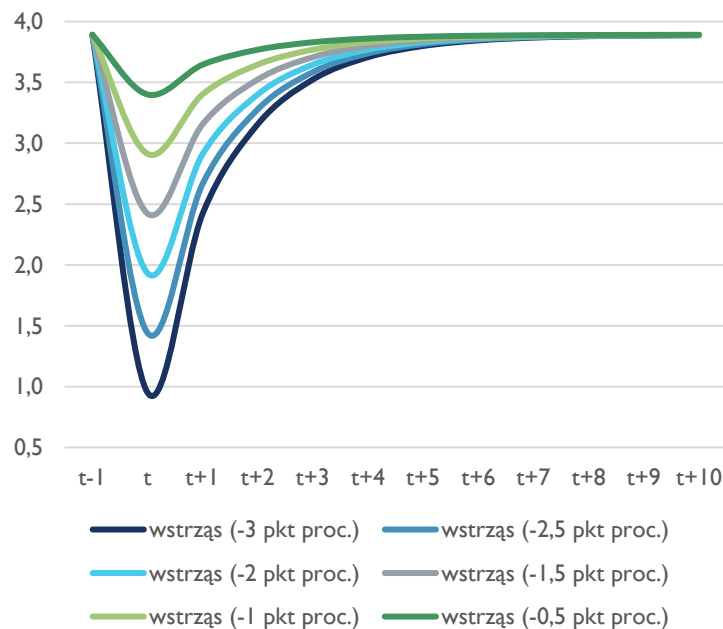
Scenariusz B: deficyt i wyjściowa dynamika PKB na poziomie średniej z lat 2009-2020

	Scenariusz A	Scenariusz B
Wyjściowa realna dynamika PKB	3,9	3,2
Deficyt fiskalny	3,4	3,8
Memo: wyjściowa nominalna dynamika PKB	6,0	5,4

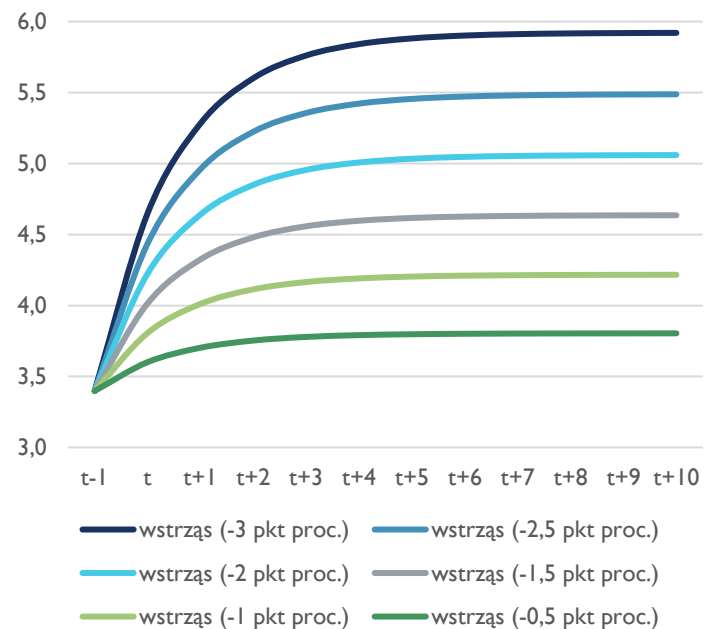
Źródło: IMF WEO

... A W WARUNKACH SPOWOLNIENIA NIE JEST ŁATWO UTRZYMAĆ DEFICYT W RYZACH

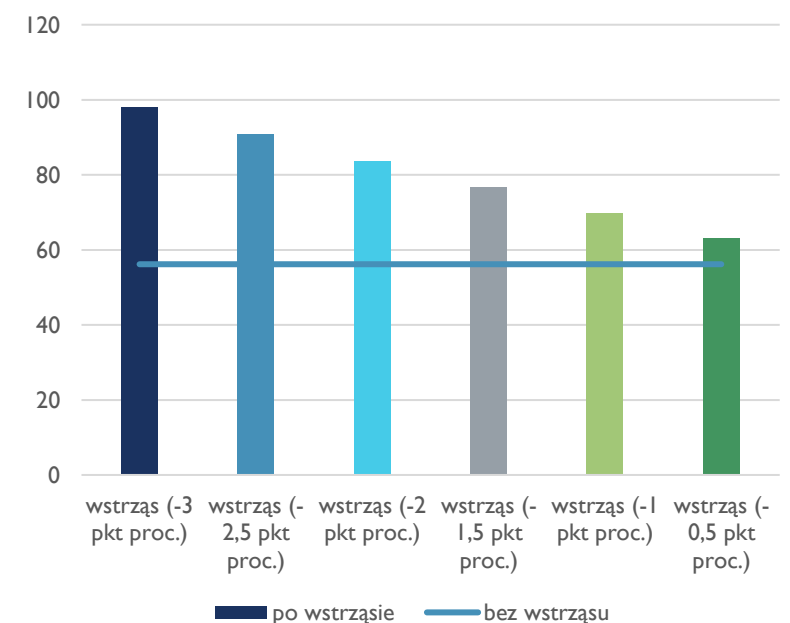
Wzrost po wstrząsie
(w %)

Deficyt po wstrząsie
(w % PKB)

Dług publiczny w długookresowej równowadze
po wstrząsie (w % PKB)

Założenia:

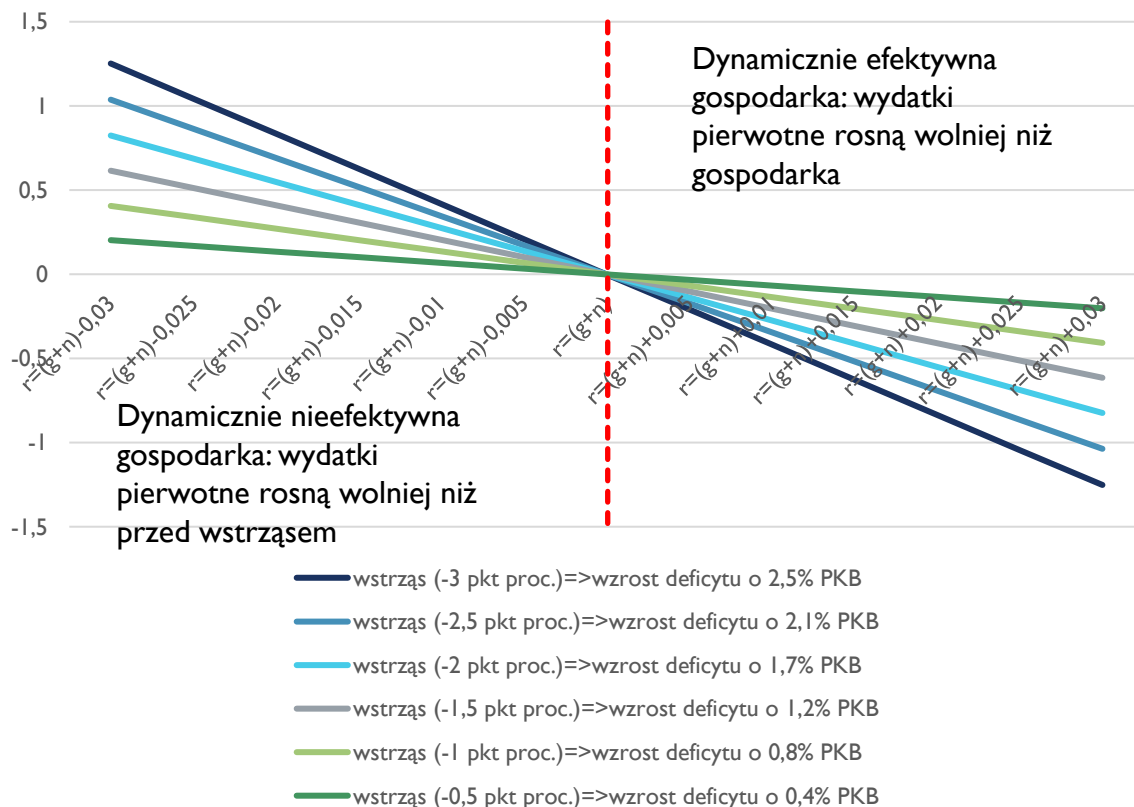
Deficyt i wyjściowa dynamika PKB na poziomie średniej z lat 2007-2019

Wstrząs wygasa w tempie 50% na rok

Możliwe rozwiązanie: przy założeniu, że wstrząsy ujemne i dodatnie w długim okresie się znoszą, pilnowanie, żeby także w okresach przyspieszenia wzrostu nie zmieniała się dynamika wydatków publicznych

BRAK DOSTOSOWANIA DYNAMIKI WYDATKÓW DO PRZEJŚCIOWO OBNIŻONEGO WZROSTU GOSPODARKI NIE OZNACZA BRAKU DOSTOSOWAŃ W WYDATKACH PIERWOTNYCH

Zmiana wydatków innych niż koszty obsługi długu publicznego w długookresowej równowadze (w %)

W dłuższej perspektywie większość gospodarek, a więc i gospodarka światowa powinny być dynamicznie efektywne:

$$r - (n + g) = \frac{\partial F}{\partial K} - \delta - (n + g) =$$

$$= \frac{F}{K} \left(\frac{\partial F}{\partial K} K - \frac{(\delta + n + g)K}{F} \right) \geq \frac{F}{K} \left(\frac{\partial F}{\partial K} K - \frac{sF}{F} \right) =$$

$$= \frac{F}{K} (\alpha - s)$$

dla większości gospodarek:

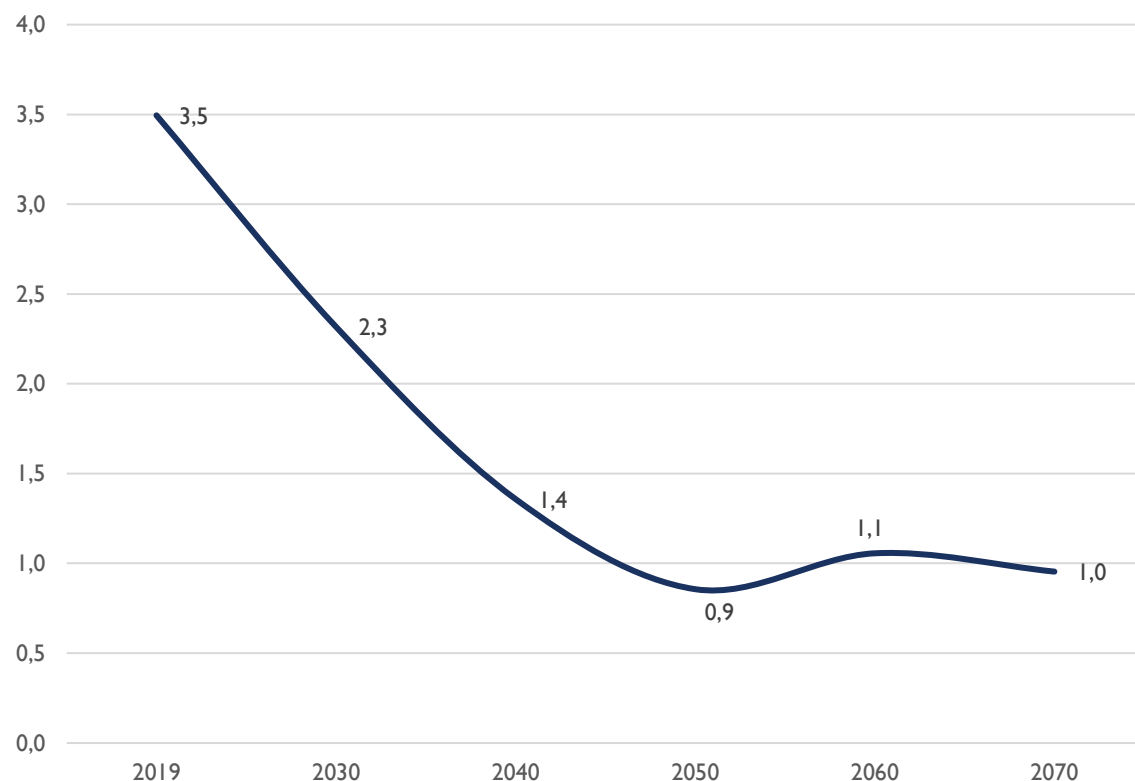
$$\alpha > s$$

gdzie:

- r – stopa procentowa
- n – dynamika nakładów pracy
- g – dynamika łącznej produktywności
- F – produkt (funkcja produkcji)
- K – nakłady kapitału
- δ – stopa deprecjacji kapitału
- s – stopa oszczędności
- α – udział wynagrodzenia kapitału w produkcji

MIĘDZYNARODOWE ORGANIZACJE PRZEWIDUJĄ DRAMATYCZNE OSŁABIENIE WZROSTU POLSKIEJ GOSPODARKI W DŁUŻSZEJ PERSPEKTYWIE

Dynamika PKB potencjalnego w Polsce w latach 2019-2070 (w %)

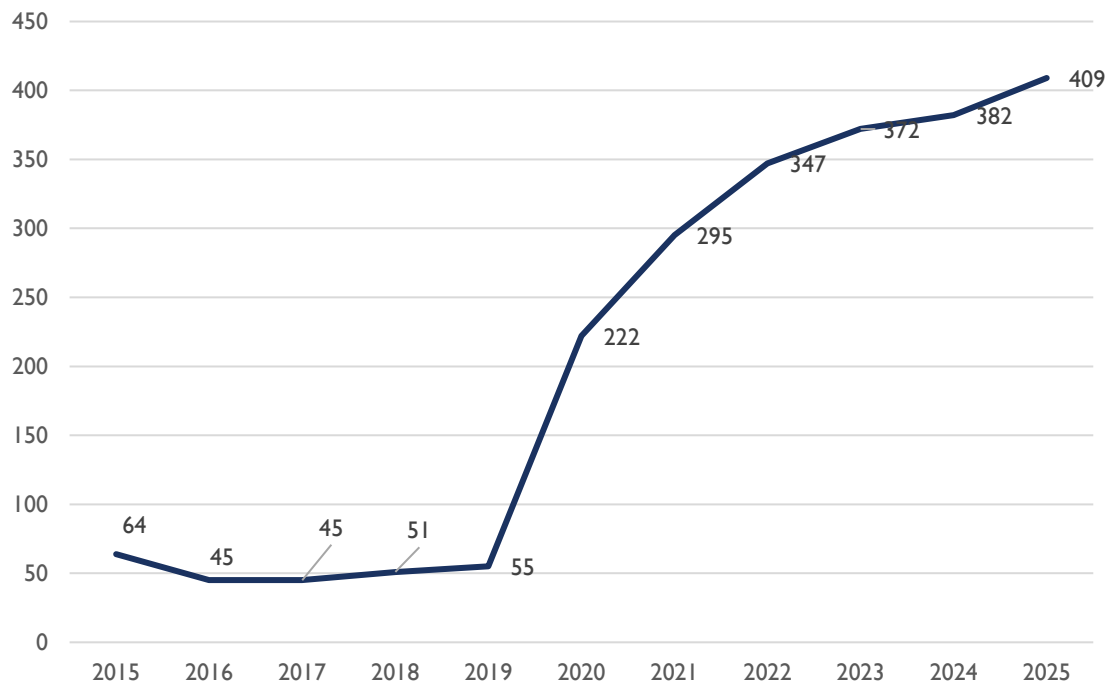
Źródło: Komisja Europejska

Odsetek siły roboczej w populacji w Unii Europejskiej i Wielkiej Brytanii w 2020 i 2050 roku (w %)

L.p.	Kraj	2020	L.p.	Kraj	2050
1	Cypr	51,6	1	Cypr	50,5
2	Estonia	50,7	2	Szwecja	48,3
3	Szwecja	50,7	3	Dania	48,2
4	Niemcy	50,5	4	Wielka Brytania	47,8
5	Austria	50,3	5	Holandia	47,6
6	Dania	49,8	6	Austria	46,7
7	Słowacja	49,7	7	Malta	46,1
8	Portugalia	49,7	8	Niemcy	45,5
9	Holandia	49,4	9	Finlandia	45,5
10	Litwa	49,4	10	Portugalia	45,2
11	Hiszpania	49,3	11	Węgry	45,0
12	Wielka Brytania	49,0	12	Estonia	44,7
13	Czechy	48,9	13	Słowacja	44,1
14	Łotwa	48,9		UE	43,7
15	Luksemburg	48,3	14	Łotwa	43,1
16	Polska	47,4	15	Litwa	43,0
	UE	47,3	16	Francja	42,9
17	Węgry	47,2	17	Belgia	42,8
18	Słowenia	47,2	18	Czechy	42,3
19	Finlandia	46,3	19	Luksemburg	42,2
20	Malta	45,8	20	Hiszpania	42,1
21	Bułgaria	44,9	21	Chorwacja	42,1
22	Irlandia	44,7	22	Grecja	41,9
23	Rumunia	44,4	23	Irlandia	41,3
24	Belgia	44,1	24	Słowenia	40,8
25	Grecja	44,0	25	Polska	40,2
26	Francja	43,8	26	Włochy	39,4
27	Chorwacja	43,2	27	Bułgaria	38,1
28	Włochy	43,0	28	Rumunia	37,3

PRZESTAŁY DZIAŁAĆ REGUŁY FISKALNE, ZARÓWNO REGUŁA DŁUGU, JAK I REGUŁA WYDATKOWA

Różnica między długiem publicznym według Eurostatu a krajową definicją (w mld zł)

Źródło: Dudek (2022)

Liczba nowych jednostek sektora finansów publicznych

35 w latach 2016-2020

- 1. Instytut Kultury (2016)
- 2. Instytut Kultury (2016)
- 3. Instytut Kultury (2016)
- 4. Instytut Kultury (2016)
- 5. Instytut Kultury (2016)
- 6. Instytut Kultury (2016)
- 7. Instytut Kultury (2016)
- 8. Instytut Kultury (2016)
- 9. Instytut Kultury (2016)
- 10. Instytut Kultury (2016)
- 11. Instytut Kultury (2016)
- 12. Instytut Kultury (2016)
- 13. Instytut Kultury (2016)
- 14. Instytut Kultury (2016)
- 15. Instytut Kultury (2016)
- 16. Instytut Kultury (2016)
- 17. Instytut Kultury (2016)
- 18. Instytut Kultury (2016)
- 19. Instytut Kultury (2016)
- 20. Instytut Kultury (2016)
- 21. Instytut Kultury (2016)
- 22. Instytut Kultury (2016)
- 23. Instytut Kultury (2016)
- 24. Instytut Kultury (2016)
- 25. Instytut Kultury (2016)
- 26. Instytut Kultury (2016)
- 27. Instytut Kultury (2016)
- 28. Instytut Kultury (2016)
- 29. Instytut Kultury (2016)
- 30. Instytut Kultury (2016)
- 31. Instytut Kultury (2016)
- 32. Instytut Kultury (2016)
- 33. Instytut Kultury (2016)
- 34. Instytut Kultury (2016)
- 35. Instytut Kultury (2016)

15 w ramach Polskiego Ładu

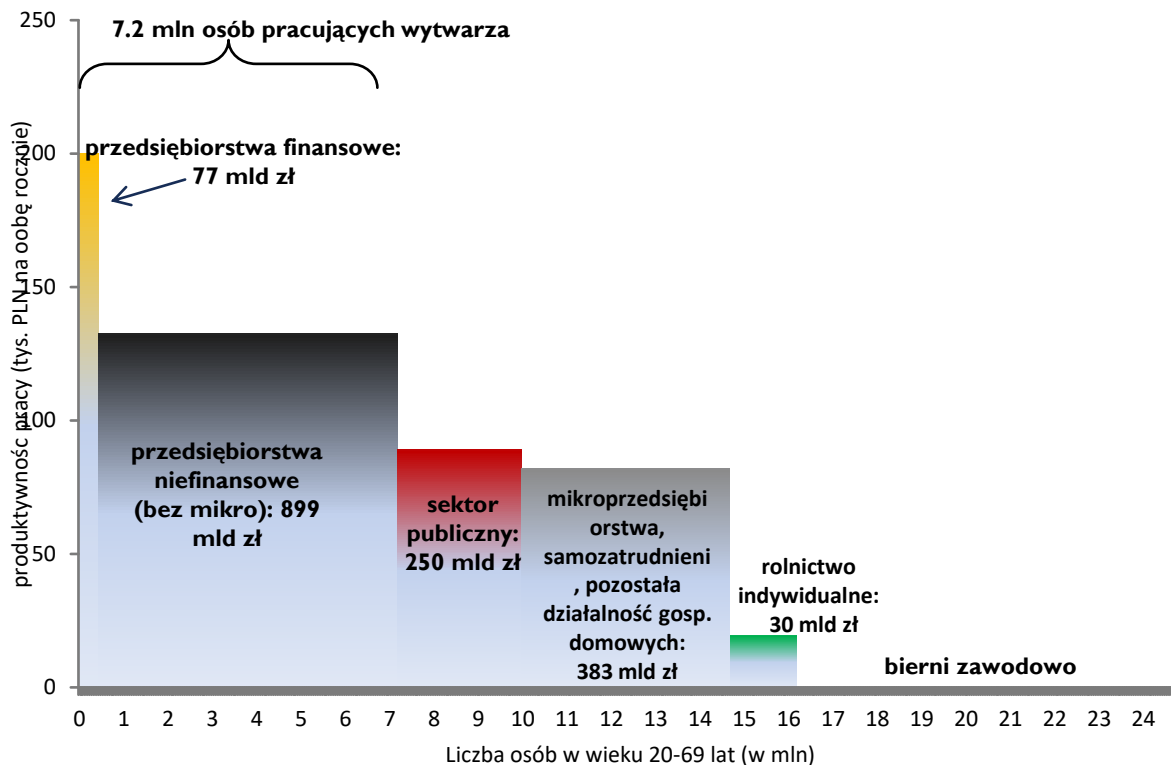
Uruchomimy fundusz Polski Ład

- Fundusz Modernizacji Szpitali i Fundusz Medyczny
- Fundusz sportowy
- Krajowy Fundusz Rewitalizacji
- Fundusz ekologii
- Fundusz nowoczesnych kompetencji
- Fundusz Wzajemnego Gwarantowania Dochodów dla rolników
- Fundusz młodzieżowych rad gmin
- Nowoczesny patriotyzm
- Spółeczna Agencja Najmu
- Agencja Rozwoju Szpitali
- Centrum Dziecka i Rodziny
- Modułowe centra lokalnej wspólnoty
- Woda dla Polski

Źródło: Dudek (2022)

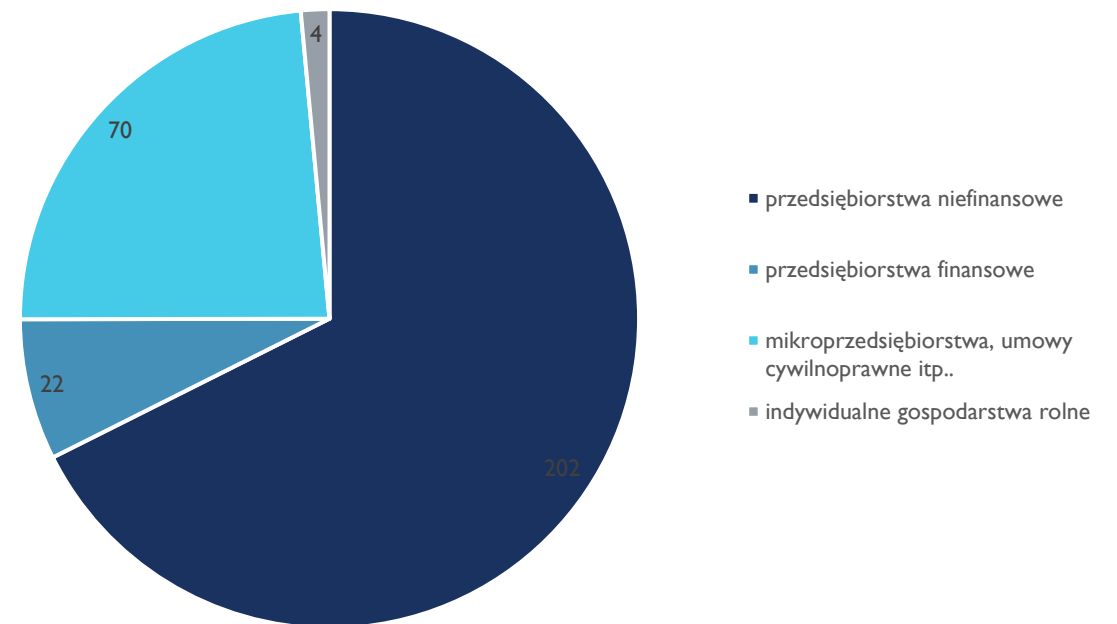
NIECO PONAD 7 MLN PRACUJĄCYCH W SEKTORZE FINANSOWYM I FIRMACH ZATRUDNIAJĄCYCH POWYŻEJ 9 OSÓB OPŁACA 3/4 PODATKÓW

Produktywność pracy i liczba pracujących w poszczególnych sektorach instytucjonalnych

Źródło: Ciżkowicz, Łaszek i Rzońca (2020)

Wpływy sektora finansów publicznych z podatków i składek od sektora prywatnego (bez emerytów i rencistów oraz pracowników sektora publicznego)

Źródło: Ciżkowicz, Łaszek i Rzońca (2020)

ŻEBY POLSKA NIE WPADŁA W PUŁAPKĘ DŁUGU, TRZEBA:

- wzmacniać wzrost polskiej gospodarki, w szczególności:
 - podnieść (efektywny) wiek emerytalny;
 - wspierać inwestycje;
 - tworzyć zachęty do wzrostu firm
- wzmocnić reguły fiskalne, zwłaszcza:
 - uspoźnić krajową definicję długu publicznego z definicją Eurostatu;
 - objąć regułą wydatkową cały sektor instytucji rządowych i samorządowych.